

Effecten van Samen Opleiden

Wat zegt onderzoek hierover?

—

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Publicatie

Inhoud

1. Inleiding en verantwoording	5
2. Effecten van Samen Opleiden	7
2.1 Welke effecten worden genoemd?	7
2.2 Een indeling	8
2.3 Een overzicht	11
3. Wat zegt de literatuur over voorwaarden voor effectief Samen Opleiden?	15
3.1 Coherentie in het curriculum	15
3.2 Effectieve samenwerking	16
4. Literatuurverwijzingen	17

1

Inleiding en verantwoording

Er is de afgelopen jaren veel onderzoek gedaan naar Samen Opleiden. Waar zijn deze onderzoeken op gericht? En wat leren ze ons over de effecten van Samen Opleiden? Op zoek naar een antwoord op de vraag naar effecten van Samen Opleiden komen nieuwe vragen op. Welke effecten worden beoogd, gerealiseerd, ervaren? En wat is daarvan de waarde? Bedoelen we dan tevredenheid van studenten, een betere voorbereiding op de beroepspraktijk, studiesucces, een goede samenwerking in de beroepspraktijk, een goede governance? Iedere betrokkene heeft daar vanuit het eigen perspectief een beeld bij en onvermijdelijke tegenstellingen zullen er altijd zijn.

De meeste onderzoeken zijn gericht op de effecten van één of enkele deelaspect(-en) van Samen Opleiden. We kunnen deze onderbrengen in drie hoofdcategorieën:

- Effecten van Samen Opleiden op de voorbereiding van de leraar in opleiding op de beroepspraktijk (primair effect).
- Effecten van de samenwerking tussen scholen en opleidingsinstituten (secundair effect).
- Effecten van Samen Opleiden op de kwaliteit van het onderwijs (tertiair effect).

Binnen deze hoofdcategorieën zijn de effecten weer verder onder te verdelen. Zie 2.2 voor een verdere uitwerking.

Hoofdstuk 2 geeft een overzicht van onderzoeken naar de verschillende effecten van Samen Opleiden. Hoofdstuk 3 laat zien welke randvoorwaarden van belang zijn voor effectief Samen Opleiden.

Verantwoording

Naast deskresearch is vanuit het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren contact geweest met diverse universitaire lerarenopleidingen¹, met diverse (voormalig) lectoren van hbo-lerarenopleidingen² en met enkele instanties. Zij hebben meegedacht, ons van nieuwe perspectieven voorzien en extra bronnen aangeleverd.

Het document 'Waarde van Samen Opleiden' (juni 2025) van het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is verrijkt met theoretische onderbouwing uit dit document.

Disclaimer

Hoe zorgvuldig we ook zijn geweest, we pretenderen niet compleet te zijn. Ook is het verdelen van bronnen naar effecten arbitrair, omdat bronnen vaak meerdere effecten belichten waardoor de effecten niet te scheiden zijn. Dit is dan ook een groeidocument dat wordt bijgesteld als nieuwe bronnen nieuwe inzichten opleveren.

NB: Ten behoeve van het gebruikersgemak zijn bij verwijzingen (in plaats van de APA-notering) links naar de betreffende bron opgenomen.

1 Radboud Universiteit, Rijksuniversiteit van Groningen, Eindhovense School of Education/TUe, Maastricht University
2 Fontys, Marnix Academie en Hogeschool de Kempel

2

Effecten van Samen Opleiden

Er is veel literatuur beschikbaar, uit de wetenschap, van hogescholen, maar ook van beleids- en ondersteuningsorganisaties. In de begintijd van Samen Opleiden, zo'n 25 jaar geleden, werd vooral gesproken over beoogde effecten. Zie bijvoorbeeld het onderzoek van W. Roelofs over [authentiek opleiden in scholen \(2003\)](#). In recentere bronnen gaat het veel meer over gerealiseerde en door studenten ervaren effecten.

2.1 Welke effecten worden genoemd?

De meeste bronnen zoomen in op één of enkele effecten van Samen Opleiden. We noemen er enkele.

Publicatie over authentiek opleiden

In [Authentiek opleiden in scholen \(2003\)](#) onderzoekt Winfried W. Roelofs hoe opleiden in scholen kan aansluiten bij de praktijk en authentiek leren kan bevorderen. Hij pleit voor een leeromgeving waarin studenten niet alleen theoretische kennis opdoen, maar deze kennis ook toepassen in realistische, beroepsgerichte contexten. Dit sluit aan bij competentiegericht onderwijs en werkplekleren.

Roelofs noemt een aantal positieve effecten van opleiden in de school, zoals:

- [Betere aansluiting op de praktijk](#)
Studenten leren in een realistische context, waardoor ze beter worden voorbereid op hun toekomstige beroep.
- [Hogere motivatie en betrokkenheid](#)
Doordat leren direct is gekoppeld aan praktijkervaringen, ervaren studenten meer relevantie en worden ze actiever in hun leerproces.
- [Ontwikkeling van competenties](#)
Naast vakinhoudelijke kennis, ontwikkelen studenten praktische vaardigheden, samenwerkingsvaardigheden en probleemoplossend vermogen.

- [Reflectief leren en zelfsturing](#)
Studenten worden gestimuleerd om na te denken over hun leerproces en krijgen meer verantwoordelijkheid voor hun eigen ontwikkeling.
- [Sterkere verbinding tussen school en werkveld](#)
Door samenwerking tussen onderwijsinstellingen en bedrijven is er sprake van een betere afstemming tussen opleiding en arbeidsmarkt.
- [Effectievere begeleiding](#)
Docenten fungeren als coaches en kunnen studenten gericht ondersteunen in hun leerproces.

NB: Roelofs baseert zijn bevindingen grotendeels op theoretische inzichten en eerdere onderzoeken naar authentiek opleiden.

Onderzoek van de RuG

[Onderzoek](#) naar de effecten van 'Opleiden in de School' (2017) laat zien dat het Samen Opleiden – de samenwerking tussen scholen en lerarenopleidingen – leidt tot betere resultaten van leraren in opleiding. Belangrijke conclusies zijn:

- [Beter pedagogisch-didactisch handelen](#)
Studenten ontwikkelen betere lesvaardigheden en pedagogische vaardigheden wanneer ze leren in een opleidingsschool.
- [Hogere professionele tevredenheid](#)
Door de structuur van de samenwerking ervaren studenten een hoger welbevinden en minder werkdruk.
- [Effect van samenwerking](#)
De gezamenlijke verantwoordelijkheid van school en lerarenopleiding leidt tot een meer geïntegreerd leerproces van studenten.
- [Overbrugging van theorie en praktijk](#)
De opleidingsschool helpt om de kloof tussen theorie (de opleiding) en de praktijk (de school) te verkleinen.

8 Publicatie

De conclusie is dat goed georganiseerde opleidingsscholen, waar onderwijsinstellingen en lerarenopleidingen nauw samenwerken, effectiever zijn in het opleiden van leraren dan scholen die minder intensief/niet samenwerken met de opleiding.

In [een studie](#) (2018, Universiteit Groningen) over het leren van beginnende leraren die werkzaam zijn in professionele ontwikkelingsscholen (lees opleidingsscholen) lezen we het volgende:

- [Hogere observatiebeoordelingen en studenten-percepties bij PDS-leraren](#)
Leraren die hun opleiding volgden in opleidingsscholen werden door studenten beter beoordeeld in termen van klasobservaties. Dit suggereert dat deze leraren in staat zijn om effectiever les te geven en beter in staat zijn om een positieve leeromgeving te creëren in vergelijking met hun collega's in niet-opleidingsscholen.
- [Hogere lerareneffectiviteit](#)
PDS-leraren rapporteerden hogere niveaus van lerareneffectiviteit. Dit houdt in dat deze leraren meer vertrouwen hadden in hun vermogen om succesvol les te geven en om met uitdagingen in de klas om te gaan.
- [Positievare beoordeling van de lerarenopleiding en leermogelijkheden](#)
Leraren die hun opleiding in een PDS-school hadden gevolgd, beoordeelden hun opleiding en de leermogelijkheden die ze hadden gekregen veel positiever dan leraren die waren opgeleid in niet-PDS-scholen. De PDS-leraren voelden zich daardoor beter voorbereid op praktijksituaties die ze later in hun carrière zullen tegenkomen.
- [Verbeterde aansluiting tussen opleiding en praktijk](#)
Voor leraren die hun opleiding in een PDS-school hadden gevolgd sloot de lerarenopleiding beter aan bij de eisen van de beroepspraktijk.
- [Samenwerking tussen scholen en opleidingsinstituten versterken](#)
Het onderzoek suggereert dat er intensievere samenwerking tussen scholen en opleidingsinstituten nodig is om de effectiviteit van de lerarenopleiding verder te vergroten. Gezien de positieve uitkomsten voor PDS-leraren lijken investeringen in deze samenwerking gerechtvaardigd.

ECBO

[Het rapport](#) 'De meerwaarde van Samen Opleiden & Professionaliseren' (ECBO, 2021) benoemt de volgende opbrengsten van het samen opleiden van leraren:

- *Het versterkt de samenwerking tussen scholen en lerarenopleidingen.* Er is een gedeelde verantwoordelijkheid en een betere afstemming tussen theorie en praktijk. Daarnaast leren professionals met en van elkaar over hoe studenten het beste kunnen worden opgeleid.
- Sinds de deelname aan Samen Opleiden beoordelen respondenten in alle sectoren de kwaliteit van de begeleiding en beoordeling, van het curriculum en van de leeromgeving positiever. Ook de kwaliteit van de student/startende docent en van de professionalisering van startend en zittend personeel wordt positiever beoordeeld.
- De meerwaarde van SO&P voor de *professionalisering van startend en zittend personeel* wordt erkend. Er komt nieuwe kennis de scholen in en er wordt samen nieuwe kennis ontwikkeld over het ontwikkelen, uitvoeren en evalueren van onderwijs. Dit geeft een impuls aan de kwaliteit van het onderwijspersoneel

Onderwijsraad

In het advies [Bekwaamheid beter borgen](#) (januari 2025) schrijft de Onderwijsraad dat het betrekken van schoolopleiders bij de beoordeling niet alleen bijdraagt aan de kwaliteit van startende leraren, maar ook *een belangrijke impuls geeft aan de professionalisering van schoolteams*. Het geeft leraren de kans om zich te verhouden tot actuele bekwaamheidseisen en te leren van collega's en instituutsopleiders.

2.2 Een indeling

In de grote hoeveelheid effecten van Samen Opleiden die in de bronnen naar voren komen, kunnen we onderscheid maken in primaire, secundaire en tertiaire effecten.

Primaire effecten hebben betrekking op de studenten die zich voorbereiden op de beroepspraktijk. De meest genoemde effecten zijn:

- Studenten ervaren een betere verbinding van theorie en praktijk.
- Beter pedagogisch-didactisch handelen.
- Een hogere professionele tevredenheid.
- Een hoger opleidingsrendement (minder uitval in de lerarenopleiding).

Secundaire effecten zijn neveneffecten van de samenwerking van opleidingsinstituten en scholen.

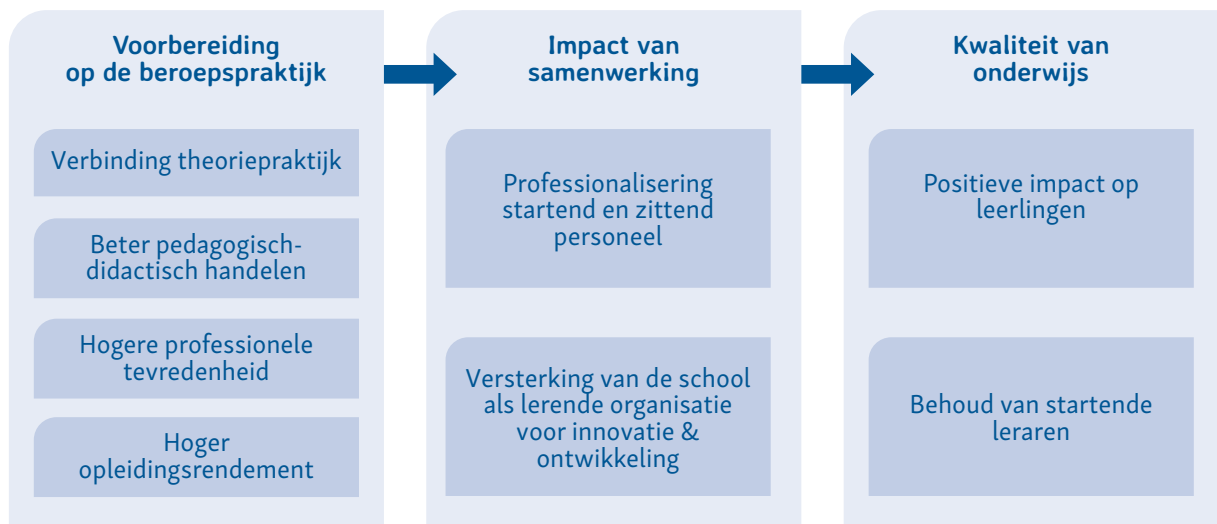
De belangrijkste secundaire effecten zijn:

- Professionalisering, ook van zittend personeel, krijgt een impuls.
- Versterking van de school als lerende organisatie, wat leidt tot innovatie en ontwikkeling.

Tertiaire effecten zijn een gevolg van de primaire en secundaire effecten en hebben invloed op de kwaliteit van het onderwijs. Dit zijn effecten zoals:

- Positieve impact op leerlingen.
- Behoud van startende leraren.

In schema ziet dat er als volgt uit:

In 2.3 werken we dit schema verder uit.

2.3 Een overzicht

Vorbereiding op de beroepspraktijk

Verbinding
theoriepraktijk

Darling-Hammond (2017). Samen Opleiden leidt tot een betere aansluiting tussen de theorie die studenten leren in hun opleiding en de praktijk van het lesgeven in de klas. De ervaring die studenten tijdens hun opleiding opdoen in de schoolpraktijk, is heel direct en voor hun toekomstige rol als leraar zeer relevant.

RuG (2018) Samen Opleiden leidt tot een betere aansluiting tussen de lerarenopleiding en de eisen van de beroepspraktijk.

Leeferink (2016) In een opleidingsschool krijgen aanstaande leraren de kans om hun theoretische kennis direct toe te passen in de klas. Dit bevordert een meer geïntegreerde en praktische benadering van het lerarenvak, waardoor de overgang van opleiding naar het echte werkveld soepeler wordt.

RuG (2017) De gezamenlijke verantwoordelijkheid tussen school en lerarenopleiding draagt bij aan een meer geïntegreerd leerproces voor de studenten.

Beter pedagogisch-
didactisch handelen

RuG (2017) Studenten ontwikkelen betere lesvaardigheden en pedagogische vaardigheden wanneer ze leren in een Opleidingsschool.

RuG (2018) Leraren die hun opleiding volgden in opleidingsscholen kregen een hogere beoordeling op klasobservaties. Dit suggereert dat deze leraren in vergelijking met collega's in niet-opleidingsscholen effectiever lesgeven en beter in staat zijn om een positieve leeromgeving te creëren.

Hogere professionele
tevredenheid

RuG (2017) Docenten in opleiding ervaren een hoger welbevinden en minder werkdruk door de structuur van de samenwerking.

ECBO (2021) Studenten zijn (zeer) tevreden over het niveau van de opleiding en een partnerschap, de voorbereiding op de beroepspraktijk en het aanleren van pedagogische/didactische vaardigheden.

RuG (2018) Leraren opgeleid in opleidingsscholen rapporteerden hogere niveaus van lerareneffectiviteit gedurende de drie jaar van het onderzoek. Dit houdt in dat deze leraren meer vertrouwen hadden in hun vermogen om succesvol les te geven en om met uitdagingen in de klas om te gaan. En dat de structuur van de opleidingsschool hen beter voorbereidt op de praktijksituaties die ze later in hun carrière zullen tegenkomen.

Hoger
opleidingsrendement

Roelofs (2003) Doordat leren direct gekoppeld is aan praktijkervaringen, ervaren studenten meer relevantie en worden ze actiever in hun leerproces.

RuG (2017) Docenten in opleiding ervaren een hoger welbevinden en minder werkdruk door de structuur van de samenwerking.

Impact van samenwerking

Professionalisering
startend en zittend
personeelVersterking van
de school als
lerende organisatie
voor innovatie en
ontwikkeling

Onderwijsraad (2025) Het betrekken van schoolopleiders bij de beoordeling draagt niet alleen bij aan de kwaliteit van startende leraren, maar geeft ook een belangrijke impuls aan de professionalisering van schoolteams. Het biedt leraren de kans om zich te verhouden tot actuele bekwaamheidseisen en te leren van collega's en instituutopleiders.

Leeferink (2016) De opleidingsschool bevordert de samenwerking tussen school en opleiding. Dit versterkt de banden tussen beide en zorgt ervoor dat de school bijdraagt aan de professionele ontwikkeling van de leraren, terwijl de opleiding meer inzicht krijgt in de praktijk van het onderwijs. Dit kan leiden tot een verbeterde kwaliteit van het onderwijs op de scholen zelf.

De begeleiders van de aanstaande leraren, zoals ervaren docenten, hebben ook baat bij de opleidingsschool. Ze krijgen niet alleen de kans om hun coachende en begeleidende vaardigheden verder te ontwikkelen, maar worden ook gestimuleerd om hun eigen onderwijspraktijken te reflecteren en verbeteren, wat hun professionaliteit verhoogt.

Furlong et al., (2000). Een ander voordeel van samen opleiden is dat de werkplekbegeleiders ook profiteren van de samenwerking. Ze kunnen reflecteren op hun eigen lespraktijken, leren van de frisse ideeën van student-leraren, en hun eigen professionele ontwikkeling bevorderen.

ECBO (2021) Er is ook erkenning voor de meerwaarde van SO&P voor het professionaliseren van startend en zittend personeel. Er komt nieuwe kennis de scholen in en er wordt samen nieuwe kennis gemaakt over het ontwikkelen, uitvoeren of evalueren van onderwijs. Dit geeft een impuls aan de kwaliteit van het onderwijspersoneel.

Leeferink (2016) De aanwezigheid van aanstaande leraren in de school kan ook positieve effecten hebben voor de bredere schoolgemeenschap. Het stimuleert een cultuur van leren en reflectie, waar niet alleen de aanstaande leraren, maar ook de school zelf van kan profiteren.

ECBO (2021) Er komt nieuwe kennis de scholen in en er wordt samen nieuwe kennis gemaakt over het ontwikkelen, uitvoeren of evalueren van onderwijs.

Timmermans (2012) De opleidingsschool stimuleert een cultuur van samen leren, reflectie en innovatie binnen het schoolteam.

Kwaliteit van onderwijs

Positieve impact op leerlingen

Darling-Hammond, (2006) Er zijn aanwijzingen dat Samen Opleiden niet alleen voordelen heeft voor de leraren, maar ook voor de leerlingen. Leraren die zijn opgeleid in een opleidingsschool kunnen vaak beter inspelen op de behoeften van hun leerlingen, omdat ze praktische ervaring hebben opgedaan in diverse klassen en onder verschillende omstandigheden.

Helms-Lorenz et al., (2019) Leraren die hun opleiding in een samen opleiden-model hebben gevolgd, vertonen doorgaans hogere niveaus van zelfvertrouwen en lerareneffectiviteit. Ze voelen zich beter voorbereid op hun lespraktijk, wat vaak resulteert in betere prestaties van hun leerlingen.

Behoud van startende leraren

Leeferink (2016) Door de intensieve en praktijkgerichte aanpak van Samen Opleiden zijn aanstaande leraren vaak beter voorbereid op de uitdagingen van het werkveld. Dit resulteert in een meer gedegen start van hun loopbaan, wat de kans vergroot dat ze langer in het onderwijs blijven en effectiever lesgeven.

RuG (2018) Leraren opgeleid in opleidingsscholen rapporteerden hogere niveaus van lerareneffectiviteit gedurende de drie jaar van het onderzoek. Dit houdt in dat deze leraren meer vertrouwen hadden in hun vermogen om succesvol les te geven en om met uitdagingen in de klas om te gaan. En dat de structuur van de opleidingsschool hen beter voorbereidt op de praktijksituaties die ze later in hun carrière zullen tegenkomen.

Roelofs (2003) Studenten leren in een realistische context, waardoor ze beter voorbereid zijn op hun toekomstige beroep.

Roelofs (2003) Naast vakinhoudelijke kennis ontwikkelen studenten ook praktische vaardigheden, samenwerkingsvaardigheden en probleemoplossend vermogen. Studenten worden gestimuleerd om na te denken over hun leerproces en krijgen meer verantwoordelijkheid voor hun eigen ontwikkeling.

3

Wat zegt de literatuur over voorwaarden voor effectief Samen Opleiden?

Hoewel er geen 'one-size-fits-all' model bestaat voor effectieve lerarenopleidingen, zijn er wél duidelijke kernelementen die terugkeren in succesvolle programma's. Zo beschrijven diverse onderwijskundige wetenschappers het belang van coherentie in het curriculum (3.1). Wetenschappers die meer vanuit organisatieperspectief kijken, benadrukken het belang van een effectieve samenwerking en beschrijven de kenmerken daarvan (3.2).

3.1 Coherentie in het curriculum

Darling-Hammond benadrukt in meerdere artikelen (2006, 2017, 2021) dat veel van wat leraren moeten weten en kunnen, niet direct zichtbaar is voor buitenstaanders. Dit leidt tot een onderschatting van de complexiteit van het leraarschap en tot een lage waardering van lerarenopleidingen.

Ze waarschuwt tegen het verlagen van opleidingsstandaarden en pleit voor een robuuste beroepsvoorbereiding waarin aandacht is voor zowel diepgaande kennis als praktische vaardigheden. Coherentie in het curriculum is een vereiste. En daarvoor is een nauwe samenwerking tussen opleidingsinstituten en scholen van belang.

Onderzoek van Flamand e.a. (2025) toont aan dat coherentie niet vanzelf ontstaat, maar het resultaat is van:

- **Bewuste samenwerking tussen alle betrokkenen, inclusief scholen.**
Dit betekent dat de opleidingsscholen moeten meedenken over visie, inhoud en doelen van het opleidingscurriculum.

- **Leiderschap als de sleutel tot effectieve samenwerking.**
Het is cruciaal dat er leiders zijn (zoals instituutsopleiders, school(op)leiders, coördinatoren) die de samenwerking faciliteren, structureren en bewaken, en daarbij oog hebben voor zowel de onderwijsinstelling als de schoolcontext.
- **Institutionele en contextuele factoren.**
Denk daarbij aan de mate van autonomie van scholen, beschikbare tijd, visie op opleiden en beschikbare middelen. Betrokkenen bij Samen Opleiden moeten zich bewust zijn van en flexibel inspelen op de verschillende contexten waarin partners opereren (bv. een grote hogeschool versus een kleine opleidingsschool).
- **Structurele samenwerking.**
Structuren mogen niet afhankelijk zijn van toevallige persoonlijke inzet, maar zijn geborgd in beleid en organisatie.

Een belangrijke bevinding van [een onderzoek \(2019\)](#) naar de vraag in hoeverre leraren in opleiding de samenhang (coherentie) binnen hun opleidingsprogramma's ervaren, was dat programma's die expliciet werkten aan het verbeteren van samenhang, in de perceptie van studenten daadwerkelijk meer samenhang hadden. De studie concludeert dat, hoewel lerarenopleidingen over het algemeen als redelijk coherent worden ervaren, er wat dit betreft aanzienlijke verschillen bestaan tussen programma's. Verbetering van de communicatie en samenwerking tussen de verschillende belanghebbenden wordt gezien als sleutel voor het versterken van de samenhang.

[Korthagen e.a. \(2005\)](#) onderzochten of en hoe lerarenopleidingen daadwerkelijk bijdragen aan de ontwikkeling van effectieve leraren. Zij zagen dat lerarenopleidingen die theorie en praktijk effectief integreren, een positieve impact hebben op de ontwikkeling van lescompetenties van afgestudeerden.

Kenmerken van succesvolle lerarenopleidingen zijn onder andere:

- Nauwe samenwerking tussen opleidingsinstituten en scholen.
- Een sterke koppeling tussen theoretische kennis en praktische toepassing.
- De begeleiding is gericht op reflectie en professionele groei.

De auteurs benadrukken dat lerarenopleidingen zich bewust moeten zijn van de invloed van de schoolcontext en dat zij programma's moeten ontwerpen die studenten voorbereiden op de realiteit van het onderwijsveld. Belangrijke onderdelen daarvan zijn het ontwikkelen van strategieën om de kloof tussen theorie en praktijk te overbruggen en het bevorderen van een cultuur van voortdurende professionele ontwikkeling.

3.2 Effectieve samenwerking

Eerder schreef [Edwin Kaats](#) al in zijn boeken (2012, 2023) over diverse vormen van samenwerking (allianties, netwerken, ketens, partnerships) en daarbij behorende gedragsindicatoren. Hij gaat in op vragen zoals: Welke vorm van samenwerking past het best bij het te realiseren doel? En wat kenmerkt die samenwerkingsrelatie? Is het meer een opdrachtgever-opdrachtnemer-relatie of is er sprake van samenwerking op basis van gelijkwaardigheid?

Op dit moment is het gedachtegoed van organisatie-netwerken populair. Zo schrijft [Patrick Kenis](#) in zijn [boek](#) over organisatienetwerken (2019) over de bouwstenen van organisatienetwerken, wanneer het wel en niet zinvol is om een organisatienetwerk in te richten en hoe je dat doet.

Edith Hooge e.a. noemen in [Delicate verbanden](#) (2024) onder andere de volgende kernelementen van effectieve samenwerking:

- Effectieve netwerken combineren informele relaties met formele besluitvorming. Dit helpt om betrokkenen te verbinden en om efficiënte beslissingen te nemen.
- Netwerken met duidelijk gedefinieerde grenzen (regio, sector, inhoud) hebben minder last van conflicten en overlappingen.
- Door samenwerking ontstaat toegang tot extra middelen. Financiële, menselijke en inhoudelijke hulpbronnen worden beter benut.
- Door de samenwerking ontstaan netwerken die als platform fungeren voor bredere onderwijsvraagstukken, zoals inclusie en innovatie.
- Duurzaamheid is nodig t.b.v. stabiele relaties en processen. Dat leidt tot meer vertrouwen en samenwerking. De sociale structuren die door de netwerken ontstaan bevorderen langdurige samenwerking en kennisdeling tussen partners.

Als er nieuwe netwerken, zoals Onderwijsregio's, ontstaan of als de samenwerking in bestaande netwerken door allerlei ontwikkelingen onder druk komt te staan, is het belangrijk om opnieuw stil te staan bij de vraag: 'Hoe doen we dat samen?'

4

Literatuurverwijzingen

- BJET | Artikel over onderzoek hoe leraren in opleiding de samenhang (coherentie) ervaren (2019). [Zie link](#)
- Darlington-Hammond 2006. [Zie link](#)
- Darlington-Hammond 2017. [Zie link](#)
- Darling-Hammond 2021. [Zie link](#)
- Pieter Flamand e.a. | Towards program coherence in secondary teacher education: A leadership perspective (2025). [Zie link](#)
- Edith Hooge e.a. | Delicate verbanden (2024). [Zie link](#)
- Han Leeferink | Leren van aanstaande leraren op en van de werkplek (2016). [Zie link](#)
- Onderwijsraad | Bekwaamheid beter borgen (2025). [Zie link](#)
- KPC, Winfried W. Roelofs | Authentiek opleiden in scholen (2003).
In opdracht van OCW. [Zie link](#)
- RuG 2017 | Onderzoek naar de effecten van het Opleiden in de School
In opdracht van OCW. [Zie link](#)
- RuG 2018 | Evaluatie naar leren van beginnende leraren werkzaam in professionele ontwikkelingsscholen versus niet-professionele ontwikkelingsscholen. [Zie link](#)
- RuG 2019 | Begeleiding Startende Leraren 2014-2019: Eindrapportage. [Zie link](#)
- ECBO | De meerwaarde van Samen Opleiden Professionaliseren (2021)
In opdracht van OCW. [Zie link](#)
- Miranda Timmermans | Kwaliteit van de opleidingsschool (2012). [Zie link](#)

Colofon

Auteur: Colette van den Heuvel, Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Redactie: Tekstbureau Elise Schouten

Vormgeving: DailyDaisy

Fotograaf: Larissa Rand / Petja Buitendijk / Fotodatabase VO-raad / Unsplash

Juni 2025

Platform Samen Opleiden & Professionaliseren

Binnen het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren bundelen schoolbesturen, scholen en lerarenopleidingen hun krachten om samen een duurzame inrichting van opleiding én professionalisering voor (aanstaande) leraren te realiseren. Het Platform zet zich in voor het versterken van de samenwerking tussen besturen, scholen en lerarenopleidingen in het po, vo en mbo, binnen de context van de Onderwijsregio's.

Meer informatie

Voor al je vragen over Samen Opleiden en Professionaliseren kan je terecht bij:

www.platformsamenopleiden.nl

Kernwaarden

Visiedreven en
kwaliteitsgericht

Samen ontwikkelen en
verbinden in netwerken

Toegankelijk en
ondersteunend

Flexibel inspelen op
vragen en verandering

www.platformsamenopleiden.nl

Het Platform Samen Opleiden & Professionaliseren is een initiatief van de PO-Raad, VO-raad, MBO Raad, VH en UNL

Platform
Samen Opleiden &
Professionaliseren